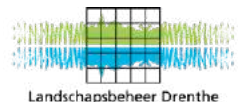

2020

Landschapsbeheer Drenthe

Jaarverslag Boerenlandvogels

Landschapsbeheer Drenthe

Zorg voor ons landschap

‘Ga maar sijsies tellen’

VOORWOORD VAN DE VOORZITTER VAN HET ERMBERAAD,
PETER BENNEMA

Het Jaarverslag Boerenlandvogels begint altijd met een artikel waarin een vrijwilliger, bestuurder of agrariër centraal staat. In deze editie komt de voorzitter van het Ermberaad, Peter Bennema, aan het woord.

Als jongetje logeerde ik met mijn broertje vaak bij mijn oma. Die woonde op 1 hoog in Amsterdam West. Vanuit de serre aan de achterkant van het huis keek je uit op de aangrenzende achtertuinen waarin prachtige bomen stonden. Logeren bij haar was altijd feest. Meer dan eens verbouwen we de keurige huiskamer tot een ridderfort of jungle. Meestal vond ze het goed, maar het gebeurde ook wel eens dat ze ons fort binnenstormde. “Ik word helemaal tureluurs van jullie”, riep ze dan, pakte ons bij de oren en dirigeerde ons naar het balkon. “Ga maar sijsies tellen, daar worden jullie rustig van.” We hoefden de soorten niet apart te turven. Oma had niet echt iets met vogels. Volgens haar bestonden er sijsies en drijfsijsies. Dat haar tureluurse gemoedstoestand iets met de roep van de oranjepotige steltloper te maken had, was ze zich niet bewust.

Aan deze jeugdherinnering moest ik denken toen mij gevraagd werd een voorwoord te schrijven voor het Jaarverslag Boerenlandvogels 2020.

Natuurlijk heb ik ja gezegd. Want dat geeft mij de gelegenheid om de vrijwilligers die zich inzetten voor de Drentse boerenlandvogels een pluim te geven. Als voorzitter van het Ermberaad, een platform van organisaties, die samenwerken om de Drentse boerenlandvogels te redden, heb ik een goed beeld gekregen van de afname van veel vogelpopulaties. Een somber beeld. Ik ken de statistieken. De soms heftige discussies over de oorzaken en remedies maak ik van dichtbij mee. Je zou er bijna moedeloos van worden. Maar er zijn lichtpuntjes. De vier jaar geleden voorzichtig begonnen samenwerking tussen boeren, natuurorganisaties, jagers en groepen vrijwilligers heeft steun van de politiek gekregen. Voor de komende 3 jaar is er door provinciale staten € 900.000 beschikbaar gesteld om te werken aan verbetering van de biotoop voor broedvogels, bescherming door middel van rasters, aangepast weide- en akkergebruik, passend predatiebeheer en doelmatige monitoring.

Het is mooi om te kunnen constateren dat er zich meer boeren bij Landschapsbeheer Drenthe en bij Agrarische Natuur Drenthe aanmelden om maatregelen op hun land te nemen die gunstig werken voor de akker- en weidevogels. De rol die de vrijwilligers in dit geheel spelen, is naar mijn mening cruciaal. Ik vind het belangrijk om meer vrijwilligers op te leiden. Dat zijn de mannen en vrouwen die, vaak met de verrekijker in de aanslag, de handen uit de mouwen steken. Zij beschikken over kennis van de vogels, het landschap, kleine en grote natuur en de ecologische complexiteit. Maar het is vooral hun gedrevenheid en hun hart voor betere kansen voor de Drentse boerenlandvogels, dat van groot belang is. Ik heb een enorm respect voor ze. Ben ook enorm jaloers op ze, want zij herkennen wel de verschillende vogels en ik ben, ondanks de slimme, rustgevende opvoedkundige lessen van mijn oma, niet echt bekwaam in het herkennen van de vele prachtige soorten broedvogels.

Onze opdracht is om in de komende jaren ervoor te zorgen dat de negatieve trends worden omgebogen en dat we door successen kunnen aantonen dat het vanzelfsprekend is dat er over 3 jaar meer middelen worden vrijgemaakt voor de Drentse boerenlandvogels.

Plan van Aanpak Akker- en Weidevogels Drenthe

Het jaar 2020 vormde een overgang tussen het eerste Plan van Aanpak en het vervolg. De aanpak van de voorgaande jaren werd voortgezet, waarbij het accent iets meer kwam te liggen op de bescherming van de wulp. Tegelijkertijd werkten Peter Bennema en Martha Buitenkamp in opdracht van de provincie Drenthe aan het Uitvoeringsplan Drentse Boerenlandvogels 2021-2025.

In 2020 zijn op 15 locaties met agrariërs afspraken gemaakt rondom biotoopverbetering en/of predatiepreventie (vossenrasters). Vooral plasdraspercelen in combinatie met vossenrasters blijken erg effectief. Zo keerden bij Leutingewolde op De Eytmaheert na jarenlange afwezigheid de grutto's terug, die hun jongen hier grootbrachten. De bescherming van de wulp met behulp van elektrische rasters rond de nesten is verder opgeschaald, mede dankzij de geweldige inzet van de wulpenbrigade. Uit gedegen onderzoek van Kenniscentrum Akkervogels (KCA) blijkt dat deze aanpak voldoende reproductie oplevert voor een stabiele stand. Met verdere maatregelen kan de reproductie nog meer worden verbeterd,

waarbij groei van de populatie tot de mogelijkheden behoort.

Voor de komende jaren coördineren Landschapsbeheer Drenthe en Agrarische Natuur Drenthe (AND) de activiteiten van het uitvoeringsplan in Drenthe. Hierbij neemt de AND de leefgebieden van akker- en weidevogels voor haar rekening, die vallen onder het stelsel Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb). Landschapsbeheer Drenthe neemt de clusters daarbuiten. Hierdoor kunnen we verspreid over Drenthe op verschillende schaalniveaus werken aan een betere toekomst voor de boerenlandvogels, in samenwerking met lokale partijen, waaronder de vrijwilligers. Het Ermberaad, een overkoepelende overlegstructuur van deelnemende partijen, wordt gecontinueerd (Ermberaad 2.0). Het Ermberaad wil haar werkzaamheden nog meer uitdragen naar een breed publiek en het ontwikkelen en delen van kennis structureel organiseren.

We willen ervoor zorgen dat de huidige populaties blijven behouden en in sommige gevallen zelfs toenemen.

Hiervoor zijn de komende jaren meer middelen beschikbaar. Een echte stabiele groei van de vogelpopulatie kunnen we echter bereiken door het gebruik van het landelijk gebied, gericht op de vergroting van de biodiversiteit, structureel te veranderen. Het is daarom zaak om de activiteiten van het Ermberaad, daar waar mogelijk, te koppelen aan meer integrale programma's die in Drenthe worden ingezet, zoals Agenda Boer, Burger, Biodiversiteit, Programma Natuur, Natuur Inclusieve Landbouw, Europees biodiversiteitsplan, Deltaplan biodiversiteitsherstel en het nieuwe GLB beleid.

Samenwerking

Weidevogelbescherming vindt grotendeels in het agrarisch gebied plaats. Vrijwilligers gaan het veld in en stellen vast dat er broedgevallen zijn. Als er een nest is gevonden, wil je als vrijwilliger het land op om het nest te beschermen tegen bewerkingen en monitoren op uitkomst en overleving. Dit is alleen mogelijk door een goede samenwerking met de eigenaren van het land; de boeren. Het beschermingswerk voor de weidevogels valt of staat met een goede samenwerking.

Vrijwilligerscoördinatoren in de gebieden onderhouden vele contacten. Niet alleen met boeren, maar ook met jagers, waterschappen en andere geïnteresseerden. Iedere coördinator en vrijwilliger doet dit vanuit zijn eigen motivatie waarbij de andere partijen als partner hierin worden meegenomen. Over het algemeen is vrijwel iedereen bereid een steentje bij te dragen binnen de mogelijkheden van (bijvoorbeeld) het boerenbedrijf.

Buiten de samenwerking in het veld is er ook een hechte samenwerking op provinciaal niveau. De verschillende partijen die te maken hebben met de bescherming van de boerenlandvogels (weide- en akkervogels) hebben zich verenigd in het Ermberaad onder leiding van Peter Bennema. In het Ermberaad zijn de volgende partijen betrokken:

- Landschapsbeheer Drenthe
- Agrarische Natuur Drenthe
- Provincie
- Terreinbeherende organisaties
- Faunabeheereenheden
- Vrijwilligers
- Kenniscentrum Akkervogels (KCA)

Het Ermberaad biedt een zo effectief mogelijke bescherming in het veld en ondersteunt de circa 300 vrijwilligers die zich in Drenthe inzetten voor de boerenlandvogels. In het Ermberaad is onder meer het nieuwe Plan van Aanpak (zie ook elders in dit jaarverslag) opgesteld en wordt er gewerkt aan een monitoringsplan en een Faunabeheerplan.

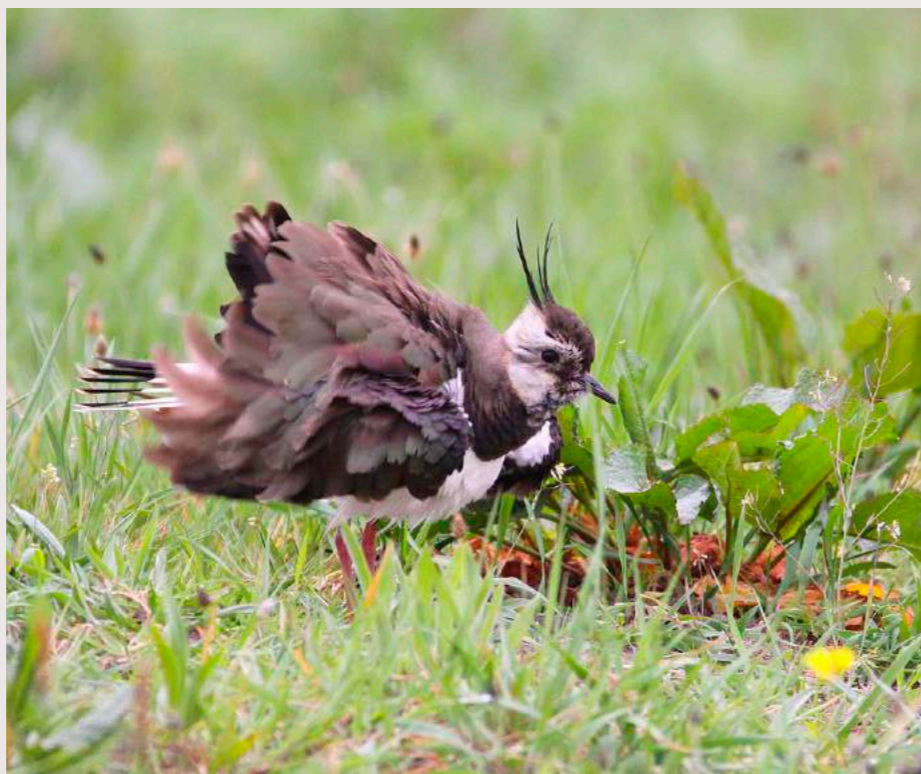
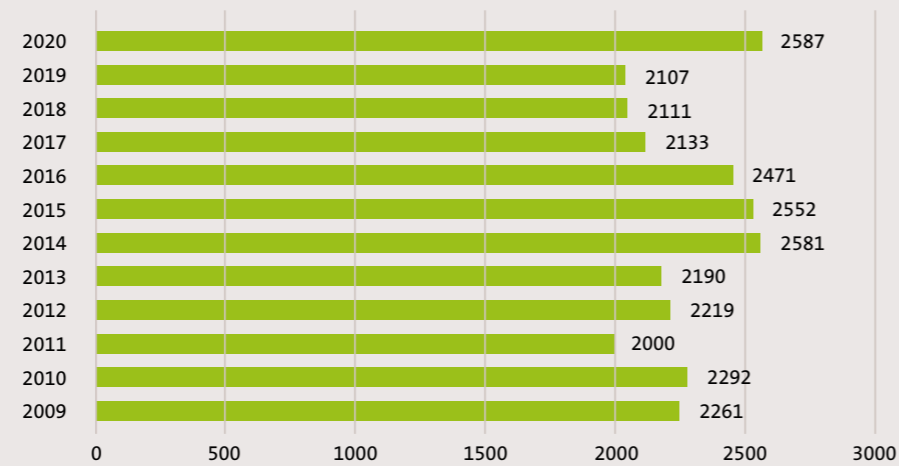
Met z'n allen zetten we ons in voor het behoud van de onder druk staande boerenlandvogels.

Resultaten 2020

2020 gaat de boeken in al een jaar waarin er meer nesten gevonden zijn dan in de 5 jaren ervoor. Maar liefst 2561 nesten zijn door de vrijwilligers vastgesteld. Hieruit kun je echter niet de conclusie trekken dat het beter gaat met de weidevogels. Door onder meer de COVID-pandemie en de maatregelen die hieraan vast zaten, was er meer behoefte om het veld in te gaan. Tevens is er in een aantal gebieden op een andere manier geïnventariseerd ten opzichte van

voorgaande jaren. Zo is er meer geobserveerd met de verrekijker en er zijn minder hele percelen in groepen afgestruind. Dit kan effect hebben op het aantal nesten dat gevonden is. In sommige gevallen is dit effectiever en geeft het minder verstoring in het land. In andere gevallen (zeer grote percelen) is dit echter niet haalbaar en blijft het op rij afzoeken van een perceel noodzakelijk om de nesten te vinden en te kunnen markeren voordat er bewerkingen plaatsvinden op het perceel.

Aantal geregistreerde nesten van 2009 – 2020

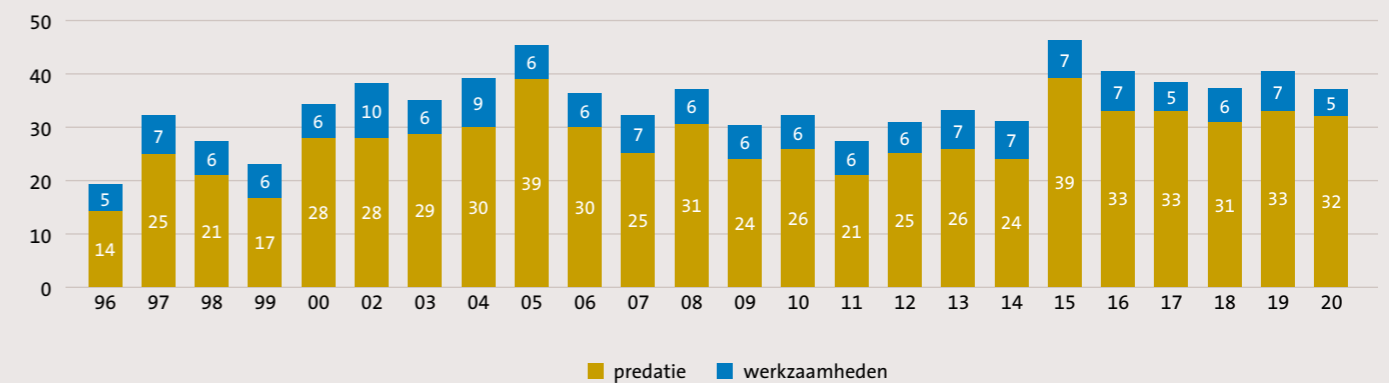
Uitkomst en verliezen

Dat niet alle nesten uitkomen, is een gegeven. Er is echter wel een fluctuatie per jaar met betrekking tot het nestsucces die toe te schrijven zijn aan verliesoorzaken en kleine steekproefgrootte. Nestpredatie is een belangrijke verliesfactor bij deze bodembroeders. In 2020 ging 33% van

de nesten verloren door predatie, vrijwel gelijk aan de voorgaande jaren. Vanaf 2015 is predatie iets toegenomen, maar de afgelopen jaren op hetzelfde niveau gebleven. Het aantal nesten dat verloren ging door bewerkingen, was 5,3%. Natuurlijk gaan tijdens bewerkingen regelmatig nesten verloren die door

de vrijwilligers in eerste instantie niet gevonden zijn. Deze nesten worden veelal ingevoerd in het systeem. Over het algemeen houden de boeren en loonwerkers, waarmee wordt samengewerkt, goed rekening met de gemarkeerde nesten.

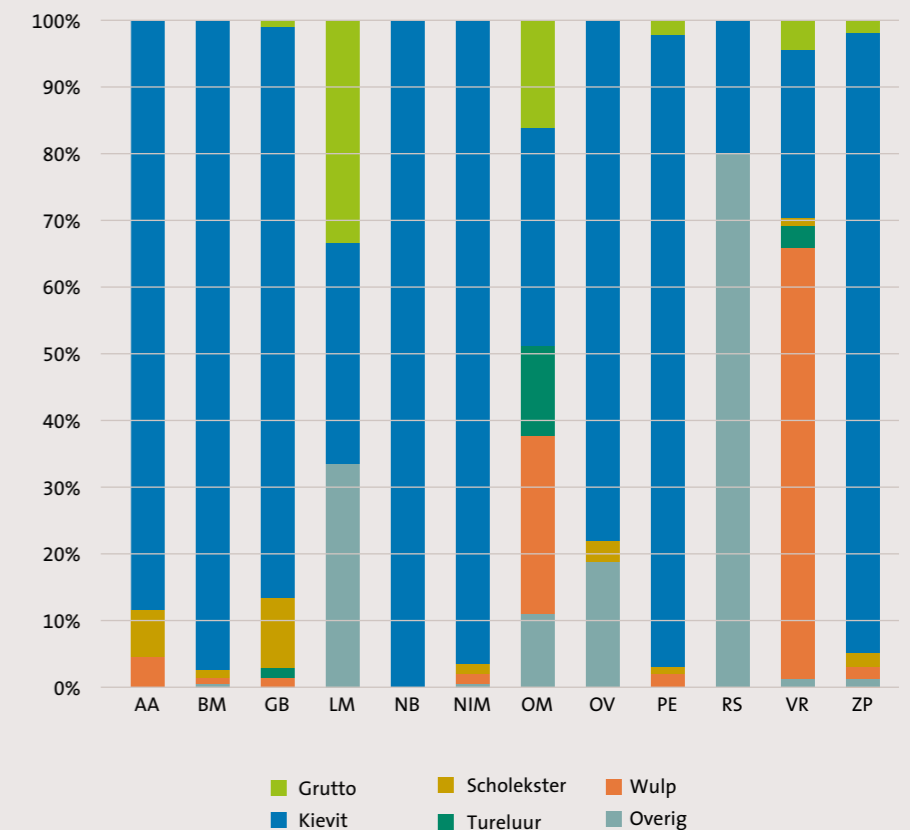
Percentage verlies door predatie en werkzaamheden

Beschermingsactiviteiten

Door de vrijwilligers worden er steeds meer beschermingsactiviteiten uitgevoerd voor de weidevogels (zie ook figuur). Vooral de toepassing van het elektrisch anti-vossenraster (VR) bij de wulp is hoog. Dit heeft natuurlijk alles te maken met het wulpenproject. In totaal werden 753 beschermingshandelingen geregistreerd. Uiteindelijk was 70% van de beschermde nesten succesvol. Hiermee wordt het nut van nestbescherming nog maar eens onderstreept.

Beschermingsactiviteiten per soort (n=419)*

Legenda:

- AA: Bij aanaarden
- BM: Bij bemesten
- GB: Bij gewasbescherming
- LM: Door lastminute beheer
- NB: Bij beweiden
- NIM: Nest in mandje plaatsen
- OM: Bij maaien
- OV: Bij overige activiteiten
- PE: Bij ploegen/eggen
- RS: Bij rollen/slepen
- VR: Nest binnen een elektrisch vossenraster
- ZP: Bij zaaien of poten

Resultaten wulpenonderzoek 2020

Het onderzoek naar de wulp in Drenthe is een samenwerking tussen Landschapsbeheer Drenthe, Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels, wulpencoördinatoren en vrijwilligers. In 2018 zijn we gestart met het omrasteren van nesten met stroomdraad. In 2019 breidden we het onderzoek uit met research naar de overleving van kuikens door jongen met radiozenders uit te rusten. In 2020 hebben we dit onderzoek herhaald. In dit overzicht wordt verslag gedaan van de resultaten van het wulpenonderzoek uit 2020.

Henk Jan Ottens met een wulpenjong

Een vrijwilliger met wulpenjongen

Het broedseizoen 2020

In totaal werden 110 nesten gevonden waarvan 96 nesten voldoende informatie bevatten om opgenomen te kunnen worden in het overzicht. Wulpen in Drenthe zijn in hoofdzaak broedvogels van graslanden. 80% van de nesten werd gevonden in grasland, 20% van de nesten lag op bouwland in aardappelen, (zomer)graan, suikerbieten, snijmaïs, uien, zilveruien en op onbewerkte akkers. Hieruit blijkt dat wulpen voorkeur hebben voor grasland, maar dat ze op akkers allerm minst kieskeurig zijn. Van 57 nesten kon het legbegin worden bepaald. Bijna de helft van de paren startte met de eileg in de eerste twee weken van april. In de tweede helft april was dit met 21% al beduidend gezakt. In mei startten nog eens 18 paren met een legsel. Waarschijnlijk gaat het om paren die opnieuw beginnen nadat ze het eerste legsel zijn verloren. Eind mei worden nauwelijks nog legsels gestart. De gemiddelde legselgrootte bedroeg 3,70 eieren en in de succesvol uitgekomen nesten werden in 2020 in totaal 131 jongen geboren.

Bescherming van de wulp bittere noodzaak

Het uitbroeden van een wulpenlegsel neemt 32 tot 33 dagen in beslag. Geen andere soort heeft zo'n

lange broedperiode. Het is dan ook onvermijdelijk dat broedvogels te maken krijgen met agrarische werkzaamheden, waarbij bescherming noodzakelijk is. In 2020 is een recordaantal van 46 nesten met stroomdraad omrasterd, waarvan 37 nesten (80%!) succesvol uitkwamen. Bij 10 nesten wisten uiteindelijk 13 tot 21 jongen succesvol uit te vliegen. Van de nesten die weliswaar tegen agrarische werkzaamheden waren beschermd, maar waar geen stroomraster omheen zat, kwamen er 6 (15%) succesvol uit. Bij 5 nesten hiervan vlogen nog eens 5 tot 10 jongen uit. Het verschil in uitkomstsucces maakt opnieuw duidelijk dat bescherming met stroomdraad een effectief middel is.

Overleving jongen in 2020

Om de overleving van jongen te kunnen volgen, zijn in 2020 40 jongen uitgerust met een radiozender. Overeenkomstig met de bevinding uit 2019 waren ouderparen met jongen weinig mobiel en verbleven families, mits beschikbaar, het liefst op grasland. Vooral in de omgeving van Dwingeloo lukte het meerdere jongen om vliegvlug te worden (7 jongen). In Vorrelveen werden 4 jongen vliegvlug. Naar rato van het aantal gevonden en beschermde nesten viel de omgeving van Ruinerwold uit de toon. In Ruinerwold werden helaas geen jongen grootgebracht.

De sterfte was evenals in 2019 het sterkst in de eerste week na uitkomen van de eieren. Kleine kuikens blijken in deze periode extra kwetsbaar, vooral als het uitkomen van het nest samenvalt met het maaien van het perceel. Na 7 dagen vlakkt de sterfte af en stijgen de kansen van opgroeiende kuikens.

Het seizoen 2021

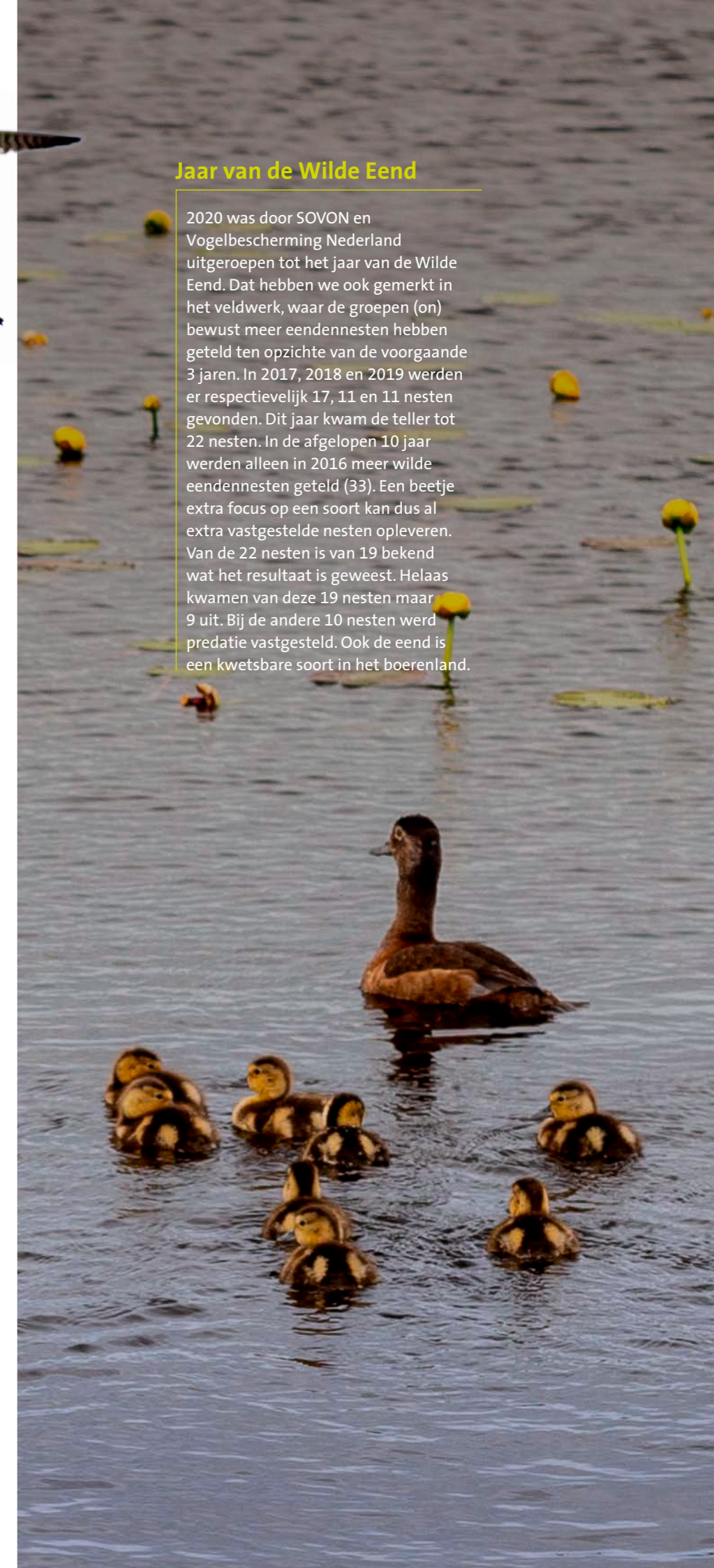
Naast het omrasteren van nesten zal in 2021 ook geëxperimenteerd worden met het omrasteren van hele percelen of perceeldelen om families met jonge kuikens extra te beschermen. Getest wordt of een hogere overleving tijdens de eerste week daadwerkelijk zal leiden tot een hoger aandeel vliegvlugge jongen. Daarnaast zal het onderzoek naar het effect van wildverjagers op het broedsucces worden voortgezet om na te kunnen gaan of wildverjagers een volwaardig instrument kunnen zijn bij de bescherming van weidevogellegfels.

Henk Jan Ottens

Jaar van de Wilde Eend

2020 was door SOVON en Vogelbescherming Nederland uitgeroepen tot het jaar van de Wilde Eend. Dat hebben we ook gemerkt in het veldwerk, waar de groepen (on) bewust meer eendennesten hebben geteld ten opzichte van de voorgaande 3 jaren. In 2017, 2018 en 2019 werden er respectievelijk 17, 11 en 11 nesten gevonden. Dit jaar kwam de teller tot 22 nesten. In de afgelopen 10 jaar werden alleen in 2016 meer wilde eendennesten geteld (33). Een beetje extra focus op een soort kan dus al extra vastgestelde nesten opleveren. Van de 22 nesten is van 19 bekend wat het resultaat is geweest. Helaas kwamen van deze 19 nesten maar 9 uit. Bij de andere 10 nesten werd predatie vastgesteld. Ook de eend is een kwetsbare soort in het boerenland.

Maak kennis met Evert Meeuwissen

COÖRDINATOR VAN DE WEIDEVOGELGROEP SMILDE E.O
EN LID VAN DE WULPENBRIGADE

Hij is geboren in 'De Bollenstreek' in Zuid-Holland waar hij van jongs af aan opgroeide in de natuur, tussen de vele weidevogels, die vijftig jaar geleden nog volop aanwezig waren in de polders.

Evert was direct al een natuurliefhebber. Hij bracht veel tijd door met het zoeken naar nesten van de kievit, scholekster, grutto, wilde eend en fazant. Na de militaire dienst trouwde hij en kreeg hij 3 kinderen. Toen hij ging werken, verdween het vrijwilligerswerk voor de weidevogels naar de achtergrond. Na 40 jaar werken en 2 ontslagrondes later zocht hij met zijn vrouw de rust op in Drenthe, waar hij weer in aanraking kwam met de natuur en de weidevogels.

In 2003 verhuisde Evert naar Smilde. Daar kwam hij in contact met de coördinator van Landschapsbeheer Drenthe, Jaap van Gorkum. Jaap vroeg hem of hij voor Smilde en omgeving een vrijwilligersgroep wilde formeren. Omdat een aantal pareltjes bescherming nodig hadden, zoals De Boerenlaan en Het Vorrelveen, nam hij na enige aarzeling deze klus op zich.

Inmiddels is er een actieve groep van ongeveer 8 vrijwilligers werkzaam, die vanaf begin maart tot eind juni het hele gebied doorkruist om samen met de betreffende boeren en loonwerkers alle nesten en jonge weidevogels te beschermen zodat er een aantal jongen groot kunnen worden. Deze groep wordt ondersteund door Landschapsbeheer Drenthe.

Daarnaast maakt Evert deel uit van de Wulpenbrigade. Deze groep vrijwilligers is 3 jaar geleden in het leven geroepen om de populatie wulpen in Drenthe meer overlevingskansen te bieden. Ook met de wulp gaat het slecht in Nederland. Om de wulpen te helpen, verstrekt de brigade stroomrasters in de broedperiode. Deze rasters beschermen de nesten tegen vossen en dassen. De boer moet toestemming geven en ontvangt, indien gewenst, een vergoeding. Door deze inzet komt 80 procent van de nesten uit. Daarom zullen de beschermingsmaatregelen de komende jaren nog worden uitgebreid.

Evert Meeuwissen

De wulp heeft een speciaal plekje gekregen in het leven van Evert. De wulp is de grootste weidevogel met een enorme, kromme snavel en een prachtige roep. Een kunstenaar in de lucht. Tegelijkertijd is het een van de moeilijkste weidevogels om te traceren. De wulp sluipt naar zijn nest, die hij meestal goed in het hoge gras weet te verstoppen. Everts' fascinatie en enthousiasme voor de vogel heeft de groep vrijwilligers aangestoken en inmiddels behoren deze mannen tot de specialisten als het gaat om het vroegtijdig opzoeken van de nesten. Hierdoor sneuvelen er minder nesten tijdens de maairondes.

Op de vraag of er voldoende kansen liggen voor de toekomst van de weidevogels (en de natuur in het algemeen) is Evert duidelijk: "Je merkt gelukkig vanuit alle lagen van de bevolking dat we zo niet verder kunnen gaan. Er moet meer oog komen voor de natuur. De schaalvergroting van de landbouw, veeteelt, woningbouw en wegenaanleg staat de natuur in de weg. We zullen in de toekomst niet overal meer weidevogels zien, maar Nederland is voor de totale weidevogelpopulatie in de wereld zo belangrijk, dat we er alles aan moeten doen om deze vogels voor de toekomst te behouden." Evert hoopt tot slot dat hij dit werk nog jaren kan doen en dat de jeugd daarna dit prachtige werk kan overnemen.

Vogelparadijs

"Wat maken de vogels mooie muziek. Het is voorjaar, ik zit met onze kleuter in de tuin en geniet van de variëteit aan vogelgeluiden om ons heen. Het is een drukte van belang. Mezen, mussen, boeren- en huiszwaluwen zijn druk in de weer voor het bouwen van een nest of het verzorgen van de jongen. Ieder jaar nestelen honderden vogels op het erf van ons melkveebedrijf. Ook de zwaluw naast de achterdeur van het woonhuis heeft Dwingeloo weer weten te vinden na een vlucht van wel 13.000 kilometer. Bijzonder dat zo'n beestje altijd teruggaat naar de plek van geboorte. Een zwaluw kan per week wel 50.000 vliegen, muggen en andere insecten eten. Een betere en milieuvriendelijkere vliegenbestrijding bestaat er niet. Stro, modder, dierenhaar en dakranden genoeg voor het bouwen van nesten: voor een vogel is een boerderij een paradijs.

Niet alleen op en rond het erf koesteren we de vogels. Op een grasperceel in Eemster hebben we een laag deel onder water laten lopen. Er is een plasdras gecreëerd; een trekpleister voor weidevogels. Verschillende soorten zoals de wulp, de kievit en de tureluur kiezen het gebied uit om te nestelen. Samen met de vrijwilligers van de Weidevogelgroep uit Dwingeloo zetten we alles op alles om de broedsels te laten slagen. De nesten worden afgezet met een raster van stroomdraad om predatie door dassen en vossen te voorkomen. Dit blijkt niet altijd te helpen. De wulp die er broedt, heeft 4 keer eieren moeten leggen. Het laatste legsel heeft gezorgd voor 2 gezonde kuikens.

We laten de vogels zoveel mogelijk met rust, maar af en toe spieken we in een nestkastje of gaan we op pad met verrekijker en vogelgids. Onze 4 kinderen worden opgevoed met de liefde voor de vogels. Ze genieten van de kleintjes die net het nest verlaten en vliegles krijgen. Ze balen als er een dode vogel gevonden wordt. Ze herkennen het geluid van een kievit en een tureluur. En dat klinkt ons als muziek in de oren."

Dorien Benning-de Wal
Educatieboerin in Dwingeloo

Eerste eieren

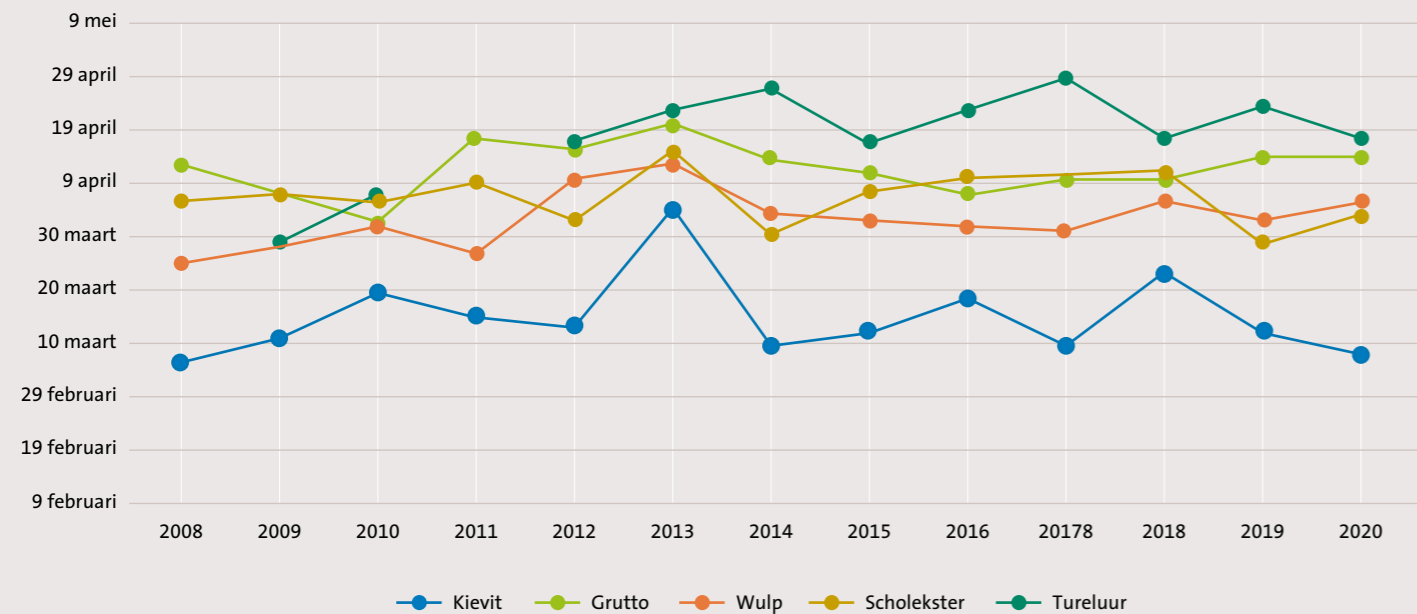
Op 8 maart werd het eerste kievitse van Drenthe gevonden door Jelmer Bakker nabij Meppel. Een mooi verjaardagscadeautje voor onze provinciale coördinator Erwin Bruulsema. Jelmer Bakker is vrijwilliger bij de weidevogelgroep van Vliegvlug Meppel. Doordat de jaaravond helaas niet door kon gaan en de trofee op dat moment niet overhandigd kon worden, is Erwin deze persoonlijk gaan brengen. Alle

media-aandacht voor de vondst van het eerste kievitse maakte dit gelukkig voor een deel goed. Het eerste kievitse werd 4 dagen eerder gevonden dan in 2019. Dit had te maken met het zachte voorjaar dat volgde op een zachte winter.

Ook de vondst van de eerste eieren van de Grutto, Wulp, Tureluur en Scholekster zijn elk jaar weer bijzondere momentjes.

Melding eerste nestvondsten

Species	Finder	Date
Kievit	Jelmer Bakker Meppel	8 maart
Grutto	Harrie Hovenkamp Zuidlaren	14 april
Wulp	Peter van der Veen Ruinerwold	5 april
Scholekster	Roelof Mennink Emmen (dak)	4 april
Tureluur	Piet Kerssies Beilen	18 april

Eerste ei 2020

Opvallend is dat het eerste ei van de kievit relatief vroeg was in vergelijking met andere jaren, terwijl die van de grutto, wulp, tureluur en scholekster een beetje vroeger werden gevonden.

Cursus weidevogelbescherming

Net voor de coronamaatregelen gingen, verzorgden wij een cursus weidevogelbescherming in Emmen. Bij deze avondcursussen (24 februari, 3 maart en 10 maart) waren nieuwe vrijwilligers, bestaande uit vrijwilligers en boeren aanwezig die meer verdieping wilden over de bescherming van weidevogels. Op deze avonden bespraken we de broedbiologie van de vogels, is een vrijwilliger aan het woord geweest over de weidevogelbescherming en een boer over hoe hij op zijn bedrijf met de bescherming van weidevogels omgaat. Een mooi totaalpakket over de weidevogelbescherming, waar zo'n 30 vrijwilligers en boeren op afkwamen. Dankzij een goede samenwerking tussen de Agrarische Natuurvereniging Drenthe en Landschapsbeheer konden we de cursussen op deze manier aanbieden.

Groepen

De weidevogelbescherming in Drenthe bestond in 2020 uit 31 groepen die actief zijn geweest in het veld. Enkele groepen hebben aangegeven de krachten te bundelen en gezamenlijk verder te gaan. Zo hebben de 3 groepen in Noordenveld de handen ineen geslagen. Ze gaan verder onder de naam Weidevogelbescherming Noordenveld. Wel blijven de individuele groepen als subgroepen bestaan. In andere gebieden is deze indeling van de groep al langer gebruikelijk, zoals onder meer in Assen. Samenvoeging van werkgroepen wordt om verschillende redenen gedaan. Denk aan vergrijzing binnen de groep, afname van weidevogels in gebieden of om effectiever te kunnen zoeken in het veld. Ook afstemming tussen aangrenzende groepen wordt op deze manier soms gemakkelijker en ook hierop wordt vol ingezet.

Boerenlandvogelbalans 2020

De landelijke boerenlandvogelbalans 2020 laat een beeld zien waarvan we eigenlijk allemaal al wisten dat het er zo voor zou staan. Helaas is dit voor een aantal soorten niet rooskleurig. Ook in Drenthe wordt er ingezet op een goede bescherming en monitoring van de boerenlandvogels. Dit wordt gedaan door circa 300 vrijwilligers en professionals die met veel passie en inzet ten strijde trekken om de toelgang van de boerenlandvogels een halt toe te roepen.

In de landelijke boerenlandvogelbalans mist een belangrijke soort voor Drenthe, namelijk de wulp. Deze soort wordt in de balans slechts even genoemd. In samenwerking met het Kenniscentrum Akkervogels verrichten we intensief onderzoek naar wulpen om ze in de toekomst nog beter te kunnen beschermen. Zoals in de balans genoemd is het ook voor de wulp van belang dat het uitkomstpercentage van de nesten toeneemt en daaropvolgend de jongenoverleving. Specifiek beheer is van toepassing, omdat deze soort zich in mindere mate laat leiden door beheersmaatregelen. Wel blijkt het in raster zetten van nesten effectief: het uitkomstpercentage is verhoogd naar maar liefst 80%. De jongenoverleving is vervolgens de bottleneck. De komende jaren willen we verder inzicht krijgen hoe we de bescherming nog effectiever kunnen maken zodat we de prachtige wulpen voor Drenthe (en heel Nederland) kunnen behouden. Dit lukt alleen door de intensieve samenwerking tussen LBD, Kenniscentrum Akkervogels, Wulpenbrigade, Boerenlandvogelvrijwilligers en de boeren met de financiële ondersteuning van diverse subsidieverstrekters.

Zowel in als buiten de ANLb-gebieden wordt intensief samengewerkt tussen LBD, de AND, boeren, vrijwilligers, TBO's en faunabeheereenheden. Recente afspraken met AND hebben geleid tot een goede verdeling van taken. Zo neemt LBD initiatief voor de gebiedsbijeenkomsten in de overige niet ANLb-gebieden in Drenthe die opgesplitst zijn in clustergebieden waar nog voor Drenthe relatief grotere dichtheden met weide- en akkervogels aanwezig zijn. Dat zijn in totaal 9 clustergebieden. LBD schuift ook aan bij de gebieds-

bijeenkomsten in de ANLb-gebieden. Daarnaast ligt de vrijwilligerscoördinatie bij LBD en de coördinatie m.b.t. de ANLb-pakketten en contact hierover met de boeren bij AND. Maatregelen buiten de ANLb-gebieden worden door LBD ingezet op aandragen van vrijwilligers en in overleg met de desbetreffende boeren. Het gaat hierbij om plasdrassen, uitgestelde bewerking, kruidenrijk kuikenland en uitgesteld maaien. Weidevogels, akkervogels en boerenlandvogels zijn 3 groepen die elkaar overlappen. Een Kievit broedt op een weide, maar ook op een akker. Een veldleeuwerik vind je in het boerenland, maar ook op de heide. Voor de weidevogelgroepen zijn vooral de volgende soorten van belang:

Kievit: neemt af, maar is voor Drenthe de meest algemene in dit rijtje.

Scholekster: neemt af op het boerenland, maar verhuist steeds vaker naar kiezeldaken op industrieterreinen en andere gebouwen met een plat dak. Dit is de enige weidevogel die dit kan doen, omdat de jongen van de scholekster worden gevoerd door de ouders.

Tureluur: lastige soort die moeilijk te vinden is en waar geen goed compleet beeld van is m.b.t. het broedsucces en de hoeveelheden die in Drenthe voorkomen.

Grutto: de Nationale vogel, die in Drenthe maar mondjesmaat broedt en dan vooral in de ANLb-gebieden rondom Emmen, Oosterhesselen, Dalen en rondom Zuidlaren.

Wulp: de wulp zouden we eigenlijk moeten benoemen tot vogel van Drenthe. De laatste jaren is de focus steeds meer komen te liggen op het vinden van de nesten van de wulp in Drenthe. Het onderzoek vanuit Kenniscentrum Akkervogels in samenwerking met LBD en de vrijwilligers in het veld heeft de monitoring van deze soort een boost gegeven. Vrijwilligers zijn meer gemotiveerd om de nesten van deze soort te vinden door de extra aandacht voor de Wulp.

Naast deze kenmerkende boerenlandvogels wordt er in de balans gesproken over de Erf- en struweelvogels die het in het oosten van Nederland goed doen. Zo ook in Drenthe waar samen met Groningen de grootste toename te zien is. Dit komt omdat we relatief veel struweel, bossen, houtwallen en singels hebben. Ook kleinschalig boerenlandschap komt nog (relatief) veel voor in delen van Drenthe. LBD heeft een rol bij het adviseren en herinrichten van erven en herstel van landschapselementen. Beheersmaatregelen richten zich steeds meer op aanpassingen in het boerenland, op het plaatsen van rasters om (grond) predatoren uit de clustergebieden van de weidevogels te houden en tot het neerzetten van wildverjagers (piepers). Alles wordt gedaan en onderzocht om de bescherming van onze boerenlandvogels te optimaliseren.

Met de mogelijkheden vanuit de Regeling flexibele maatregelen (beschikbaar gesteld door de provincie Drenthe), de uren die we vanuit LBD investeren in de boerenlandvogels d.m.v. onder meer gebiedsbijeenkomsten voor effectieve afstemming en de mogelijke POP3-gelden die (hopelijk) nog beschikbaar komen voor de aanleg van 20 plasdrassen, hopen we in samenwerking met de vrijwilligers en de betrokken boeren nog verder te kunnen uitbouwen ten gunste van onze boerenlandvogels. De toekomst lijkt voor de ene soort gunstiger dan voor de andere. Moeten we afscheid gaan nemen van bepaalde soorten? Hopelijk niet, maar de toekomst zal het leren. De predatiedruk is in de noordelijke provincies hoog.

Alleen predatoren bestrijden is niet de oplossing voor dit probleem. Aanpassingen in het gebruik van ons buitengebied, waterstanden, plaatsen van rasters, beschermingsmaatregelen; alles zal nodig zijn om deze prachtige vogels voor ons boerenland te behouden. Aan de vrijwilligers, LBD, AND, FBE's, de boeren, onderzoekers en iedereen die om de boerenlandvogels geeft de uitdaging om op een nette manier met elkaar in gesprek te blijven, te kijken naar de mogelijkheden die er zijn zonder iemand tekort te doen en het maximale uit deze samenwerking te halen. Daar zullen we voor blijven gaan. Onder het volgende motto zetten we ons volledig in voor de boerenlandvogels:

Erwin Bruulsema
Coördinator Boerenlandvogels Drenthe
Landschapsbeheer Drenthe

Effectiviteit van wildverjagers op uitkomstsucces van weidevogellegels

“Gedurende het veldseizoen van 2020 heb ik onderzoek gedaan naar de effectiviteit van wildverjagers op het uitkomstsucces van weidevogellegels. Dankzij de financiering van Landschapsbeheer Drenthe kon ik 10 wildverjagers aanschaffen. Mijn steekproef van gemonitorde nesten bestond uit nesten van de wulp (*Numenius arquata*), Kievit (*Vanellus vanellus*) en scholekster (*Haematopus ostralegus*). De wildverjagers werken op zonne-energie en zenden ultrasone geluiden uit wanneer er beweging wordt geregistreerd. Een wildverjager heeft 5 verschillende standen. Tijdens dit onderzoek heb ik alleen stand 2 gebruikt, waar vooral vossen gevoelig voor zijn. Samen met een aantal weidevogelvrijwilligers heb ik de verschillende nesten gelokaliseerd. Bij het selecteren van de nesten voor de steekproef heb ik een gepaarde opzet gehanteerd. Ik koos dus elke keer 2 nesten die bij elkaar in de buurt lagen, zodat de aanwezigheid van predatoren gelijk was en de kans op predatie ook.

Gemiddeld lagen de nesten 200 meter bij elkaar vandaan. Eén van deze nesten was beschermd, de ander niet. Ik plaatste de wildverjager altijd binnen 4 à 5 meter van het nest af, met de bewegingsdetector naar het nest gericht. Vervolgens bepaalde ik of het legsel geslaagd of mislukt was. Een legsel noteerde ik als geslaagd als ik jongen of kleine schilfers van ei in het nest vond of de ouders met kuiken(s) zag lopen en ik zeker wist dat ze bij dat nest hoorden. Wanneer ik koude of kapotte eieren vond, noteerde ik het legsel als mislukt. In totaal heb ik 26 nesten gemonitord, waarvan 20 Kievitsnesten, 3 wulpennest en 3 scholeksternest. 18 legfels zijn er hiervan uitgekomen, 6 gepredeerd en 2 verlaten. Het slagingspercentage van de onbeschermden nesten was 46,1% en van de nesten beschermd met wildverjager was dit 92,3%. Het beschermen van weidevogelnesten met wildverjager is bij deze nesten dus zeer geslaagd.”

Annemarie Loof

Groepen vrijwillige weidevogelbescherming

DR		Aantal nesten
1	Weidevogelbescherming Noordenveld 2	Zie DR08
2	Weidevogelbescherming Vries	5
3	Weidevogelbescherming Ruinen	27
4	Weidevogelbescherming Hooghalen	16
5	Natuurwerkgroep Ruinerwold	108
7	Weidevogelbescherming Oosterhesselen	214
8	Weidevogelbescherming Noordenveld 1 (Solle)	55
9	Vogelwerkgroep Emmen	272
11	Vogelwerkgroep Vliegvlug	24
13	Weidevogelbescherming Roderwolde	geen gegevens
16	Weidevogelbescherming Noordenveld 3 (Norg)	14
17	Weidevogelbescherming Beilen	101
	Weidevogelbescherming Wijster (onderdeel Beilen)	
18	Weidevogelbescherming Alteveer	101
19	Natuur- en milieuvereniging 'Het Stroomdal'	295
20	VVW Borger	74
21	IVN Aa & Hunze	49
22	Weidevogelbescherming Westerbork	51
23	Natuurwerkgroep Dalen	134
25	Weidevogelbescherming Zwiggelte	41
26	Weidevogelbescherming Echten e.o.	45
27	Weidevogelbescherming Assen	191
30	Vogelwacht Uffelte e.o. (weidevogelwerkgroep)	65
31	Lumosa limosa Zuidlaren	132
32	WVB Eelde	31
37	WVB Smilde .eo.	165
38	Stichting Boermarke Wapserveen	176
41	Vrijwillige Weidevogelgroep Dwingeloo	72
45	WVB Gasteren	98
46	Weidevogelbescherming Kerkenveld	8
52	Boerenlandvogels De Veenkolonien	21
62	Weidevogelbescherming Havelte-Meppel	geen gegevens
63	Weidevogelbescherming Diever e.o.	2

Landschapsbeheer Drenthe

Kloosterstraat 11
9401 KD Assen
info@lbdrenthe.nl
www.lbdrenthe.nl

 www.facebook.com/lbdrenthe
 www.twitter.com/lbdrenthe

In 2020 werden er mooie projecten gerealiseerd dankzij de financiële bijdragen van:

provincie Drenthe

Drentse gemeenten